

Z wokandy: Wywiad środowiskowy wywiadem niezastąpionym

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 24, kwiecień 2026 12:51

Piotr Majoch

Odslony: 136

WSA: Wywiad środowiskowy pełni fundamentalną rolę w postępowaniu w sprawach pomocowych przewidzianych ustawą o pomocy społecznej. Jako podstawa analizy i oceny sytuacji wnioskodawcy zasadniczo nie może być zastąpiony żadnym innym środkiem dowodowym.

Z czego może wynikać odmowa przyznania zasiłku?

Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu po rozpoznaniu skargi na decyzję samorządowego kolegium odwoławczego wydał wyrok, w którym podkreślił wagę wywiadu środowiskowego przeprowadzanego na podstawie ustawy o pomocy społecznej (u.p.s.). W opisywanej sprawie skarga była wyrazem niezadowolenia wnioskodawcy, któremu ośrodek pomocy społecznej odmówił udzielenia pomocy finansowej. Decyzja podtrzymana następnie przez samorządowe kolegium odwoławcze miała u swoich podstaw nieprzeprowadzenie wywiadu środowiskowego i postawę wnioskodawcy, który - będąc poinformowanym o proponowanych terminach wywiadu - nie wpuścił pracowników organu pomocy społecznej na teren swojej posesji i domagał się załatwienia sprawy w formie rozmowy telefonicznej.

Sąd, który oddalił złożoną skargę, zwrócił uwagę na to, jak duże znaczenie w sprawach pomocowych ma zarówno wywiad środowiskowy, jak i odpowiednia postawa samego wnioskodawcy oczekującego wsparcia.

Pomoc wymaga współpracy

Rzecz wiązała się z zasiłkiem celowym, który przyznaje się na podstawie art. 39 u.p.s. w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. W przypadku skarżącego, potrzeby te obejmowały opłacenie rachunków, zakup leków, środków higienicznych, odzieży i biletów MPK. Weryfikacja tych potrzeb wymagała jednak bliższego przyjrzenia się osobistej sytuacji wnioskodawcy. Zasadą jest bowiem, że zgodnie z art. 8 u.p.s. prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje (z określonymi zastrzeżeniami) osobom spełniającym tzw. kryterium dochodowe przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z dodatkowych powodów lub okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, wymienionych w art. 7 pkt 2-15. Należą do nich problemy takie, jak m.in. niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc domowa czy bezradność.

Sprawdzenie, czy wymienione wyżej przesłanki rzeczywiście zachodzą, wymaga dokonania bezpośrednich obserwacji przez pracownika organu pomocy społecznej. Jak przypomniał Sąd - nie jest to czynność jednorazowa. Ponowne przeprowadzenie wywiadu jest konieczne w sytuacji ubiegania się o świadczenie po raz kolejny czy zmiany danych zawartych w wywiadzie. Nawet w przypadku, gdy dane pozostają niezmienione, a świadczeniobiorca nie zgłasza nowych potrzeb, obowiązkiem organu jest aktualizacja wywiadu nie rzadziej niż co 6 miesięcy, co wynika z art. 107 ust. 4 u.p.s. (dłuższy, 12-miesięczny termin dotyczy osób przebywających w domach pomocy społecznej).

Kwestia wywiadu środowiskowego wymagającego pewnej aktywności organu, wiąże się przy tym z inną zasadą wynikającą z ustawy. W myśl art. 11 ust. 2 pkt 1, powinnością osoby korzystającej ze świadczeń jest współdziałanie z organem. Brak współdziałania może stanowić przyczynę odmowy przyznania świadczenia. Taka sytuacja wystąpiła w opisywanym przypadku, w którym wnioskodawca uniemożliwił organowi przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Kluczowe znaczenie ma przy tym fakt, iż osoba ubiegająca się o świadczenie została skutecznie zawiadomiona o dniu i godzinie badania, a także o możliwości umówienia się na inny termin. W zawiadomieniu nie zabrakło także informacji o konsekwencjach odmowy wyrażenia zgody na przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, lecz - mimo

to - pracownicy organu pomocy społecznej nie zostali wpuszczeni na teren posesji.

Nie wszystko można załatwić on-line

Organ zasadnie odmówił skarżącemu spełnienia jego żądania, jakim było przeprowadzenie wywiadu w formie telefonicznej. Jak zauważył Sąd, możliwość zapoznania się z sytuacją wnioskodawcy inaczej niż bezpośrednio, była możliwością wyjątkową, dopuszczoną przepisami tzw. specustawy covidowej wyłącznie z uwagi na stan epidemii obowiązujący kilka lat temu. Wraz z ustaniem zagrożenia jakiegokolwiek pretensje do organów pomocy społecznej odmawiających załatwienia sprawy w formie zdalnej straciły - zdaniem Sądu - rację bytu.

Wywiad środowiskowy jest bowiem z natury rzeczą środkiem dowodowym wymagającym bezpośredniej aktywności zarówno organu, jak i samego wnioskodawcy. Zgodnie z uzasadnieniem wyroku, przeprowadzenie wywiadu jest czynnością obligatoryjną, która nie może być pominięta przez poprzestanie na innych środkach dowodowych. Tylko bezpośrednio i wszechstronne zapoznanie się z sytuacją danej osoby może być podstawą analizy i oceny sytuacji, na podstawie czego następuje rozstrzygnięcie sprawy. Sąd powołał się przy tym na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 5 października 2021 r. (sygn. I OSK 3469/15). Choć orzeczenie to zapadło w okresie pandemicznym, NSA wyraźnie wskazał, że strona musi liczyć się z koniecznością aktywnego udziału w przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego.

Opisane orzeczenie jest kolejnym podkreślającym, jak ważnym etapem udzielania wsparcia przez organy pomocy społecznej jest etap wstępny - czyli weryfikacja sytuacji wnioskodawcy poprzez wywiad środowiskowy. Z wyroku wynika także inna prawidłowość. Otóż umieszczony w u.p.s. obowiązek współdziałania osób korzystających z pomocy społecznej w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych nie jest tylko ogólnym zaleceniem i postulatem natury moralnej. To realna przesłanka, na podstawie której organy pomocy społecznej podejmują dalsze kroki w indywidualnych sprawach - sprawach, które każdorazowo wymagają dokładnego zbadania.

Wyrok WSA we Wrocławiu z 31 marca 2026 r. - orzeczenie nieprawomocne

Źródło: [CBOSA](#)